

Tiểu Luận Về Dân Chủ của Lý Đông A¹

Nguyễn Xuân Phước

Tiểu luận này có thể chia ra 3 phần chính:

- Phê bình nền dân chủ đương thời - tư bản dân chủ.
- Phê bình tư tưởng cải cách của Wallace.
- Đưa ra giải pháp mới của Thăng Nghĩa.

Trong phần đầu Lý Đông A (LĐA) nói đến bản chất của tư bản dân chủ. Bản chất tư bản dân chủ thay đổi từ thương nghiệp tư bản (mercantilism [1]) đến công nghiệp tư bản (industrial capitalism [2]) - đến kim đồng tư bản (monetary based or finance capitalism [3]).

Theo định nghĩa thì thương nghiệp tư bản là giai đoạn chuyển tiếp sau thời kỳ phong kiến để tiến đến thời kỳ công nghiệp tư bản, tức thời bùng nổ của cách mạng kỹ nghệ, thành hình giai cấp tư bản, chủ nhân nắm các phương tiện sản xuất và giai cấp công nhân cung cấp lao động cho giai cấp tư bản. Mâu thuẫn chủ-thợ đưa tới lý thuyết Tư Bản Luận của Marx-Engels, theo đó thì giai cấp công nhân bị bóc lột để làm giàu cho giai cấp tư bản.

Do đó, các nền dân chủ xuất hiện thời kỳ công nghiệp tư bản (Mỹ, Pháp, Anh) không đáp ứng nhu cầu giải quyết mâu thuẫn của xã hội. Nhu cầu phát triển tư bản, nhu cầu về tài nguyên dùng trong kỹ nghệ, nhu cầu công nhân lao động, đưa đến tình trạng xâm chiếm thuộc địa để giải quyết sự khan hiếm tài nguyên, nhiên liệu, lao động và cũng như mở thị trường tiêu thụ hàng kỹ nghệ. Tình trạng duy trì chế độ nô lệ ở Mỹ trong thời kỳ này đánh dấu một thất bại lớn của nền dân chủ Mỹ.

¹ Luật sư Nguyễn Xuân Phước (1954-2015) viết bài này sau khi đọc tiểu luận Dân Chủ trích trong phần Xuân Thu của cuốn Huyết Hoa do nhà xuất bản Gió Đáy phát hành trước 1975, để giải thích một số khái niệm về một nền dân chủ mới của nhà tư tưởng Lý Đông A, mà ông gọi là nền "dân chủ nhân chủ" hay dân chủ dựa trên nhân chủ. Lý tiên sinh còn tự đặt tiếng Anh cho nền dân chủ này là humanocracy.

Trong thư gửi cho Học Hội Thăng Nghĩa, Luật sư Nguyễn Xuân Phước viết: "Xin gửi đến quý anh chị em một số suy nghĩ của tôi về tiểu luận Dân Chủ của Lý Đông A. Hồi chiều ngồi ở VP muốn viết cho xong mà tiếng Việt trên Windows 8 dở quá, khó xử dụng. Bây giờ sắp giao thừa, mới viết xong. Đây chỉ là những suy nghĩ nhanh, viết một hơi, không có sửa chữa".

Sau đỉnh cao của công nghiệp tư bản là sự xuất hiện của hệ thống ngân hàng, thị trường chứng khoán, thị trường commodities. Giới tài chính xuất hiện và dần dần thay thế vai trò của các nhà kỹ nghệ. Tại Mỹ, vai trò của phố Wall lần lần lấn lướt vai trò của Detroit như là thủ đô của kỹ nghệ xe hơi. Tiền tệ trở thành vũ khí của các quốc gia tranh giành ảnh hưởng trên thế giới. Ở đây, LDA nói đến khối Pounds, Yen, Monroe (ý nói đồng dollar Hoa Kỳ, mà tổng thống Monroe lúc bấy giờ đưa ra chính sách bảo vệ mậu dịch của đồng dollar), Franc, là tên các đơn vị tiền tệ đại biểu cho các cường quốc kinh tế đầu thế kỷ 20. Sự tranh chấp về thế lực tài chính (the currency war), theo LDA đưa đến thế chiến thứ 2.

Phần thứ hai ông đưa ra quan điểm của Wallace để tu chỉnh lại chế độ dân chủ Hoa Kỳ. Theo ông, Wallace thấy được dân chủ không phải chỉ đóng khung trong chế độ chính trị mà phải đi liền với kinh tế, giáo dục, dân tộc và bình đẳng nam nữ. Nhưng, theo LDA, những điều Wallace đưa ra chưa đủ. Và do đó, ông đưa ra quan điểm của Thăng nghĩa.

Lý Đông A đưa ra ba điều kiện căn bản cho một nền dân chủ bền vững. Đó là:

- Toàn dân trực tiếp,
- Tập trung và
- Chân thực.

Ba điều kiện này được LDA nói đến 2 lần trong tiểu luận ngắn này. Chúng ta phải có thì giờ để đào sâu vào nội dung của dân chủ toàn dân trực tiếp. Thế nào là toàn dân tập trung và thế nào là chân thực?

Điều quan trọng ở đây, LDA cho rằng để hội đủ điều kiện cho nền dân chủ bền vững, ông phủ định quan niệm nghĩa vụ và quyền lợi của nền dân chủ cũ. Theo Lý Đông A, nền dân chủ mới phải được xây dựng trên sự bình đẳng (mà ông gọi là quân đẳng) cơ hội, nghĩa vụ và quyền lợi. LDA viết: "tất yếu xã hội phải hoàn thành cái chế độ hiện thực của *cơ hội quân đẳng, nghĩa vụ quân đẳng, quyền lợi quân đẳng* mới có thể có được đời sống dân chủ trực tiếp, chân thực, toàn dân tập trung".

Ông nhận định rằng một chế độ dân chủ thực sự không thể xây dựng trên nền tảng của một nền kinh tế tư bản, mà phải dựa trên nền kinh tế bình sản.

(Chúng ta sẽ đào sâu vào ý niệm kinh tế bình sản và sẽ tìm hiểu thêm lý do tại sao mà LDA đưa ra khẩu hiệu "tận kỳ sở năng, toại kỳ sở nhu và chính kỳ sở mệnh" (làm hết sức mình, hưởng hết nhu yếu mình và sống đúng mệnh của mình), thay thế cho "các tận sở năng, các toại sở nhu" (làm hết năng

lực, hưởng đủ nhu cầu) của CS. Muốn biết số mệnh của mình thì ông đã đề nghị nghiên cứu về đời sống con người dựa vào những trắc nghiệm tâm lý để tìm cho mình công việc thích hợp... cho được "chính kỳ số mệnh").

Để thực hiện được chính sách bình đẳng cơ hội, nghĩa vụ và quyền lợi, Lý Đông A nói đến giáo dục, tức là chính sách giáo dục, để mỗi con người có cơ hội và điều kiện phát huy hết được đặc thù, sở năng, sở thích riêng ("chính kỳ số mệnh"), và để làm hết được sức mình. Theo LĐA, có bình đẳng cơ hội mới có bình đẳng nghĩa vụ và quyền lợi được.

Do đó, một nền dân chủ đích thực, cần gắn liền chính trị dân chủ với giáo dục dân chủ và nền bình sản kinh tế (triệt tiêu điều kiện tạo ra bất bình đẳng). Bình Sản Kinh Tế là một nền kinh tế dựa trên nhu yếu con người, không phải dựa trên mục tiêu tạo bình đẳng xã hội. Thiếu giáo dục và bình đẳng khó thể có dân chủ chân thực. (LĐA: "*Giáo dục là khởi điểm và chung điểm của chính trị*").

Ý niệm bình đẳng về cơ hội dần dà đã được thành hình trong nền dân chủ Hoa Kỳ. Để thực hiện cho được bình đẳng cơ hội, Hoa Kỳ đã phải đưa ra chính sách Affirmative Action để nâng đỡ thành phần không được may mắn. Những phán quyết của Tối Cao Pháp Viện Hoa Kỳ trở thành những bài học quý giá để thực hiện nền dân chủ mới.

Điều lý thú là LĐA đã đưa ra từ năm 1940, khi ông mới có trên dưới 20 tuổi, một quan điểm hoàn toàn mới về một nền dân chủ đích thực xây dựng trên bình đẳng cơ hội, nghĩa vụ và quyền lợi.

Trong bài viết này LĐA còn đưa ra một số ý niệm như "dân chủ xã hội hoá", "bình sản kinh tế" mà tôi chưa có thì giờ và... khả năng để đào sâu vào.

Khi đọc bài tiểu luận ngắn ngủi này tôi giật mình kinh hoàng phục cho đầu óc của một con người Việt Nam trong một hoàn cảnh khắc nghiệt của thời kỳ đại nhiễu loạn đánh Pháp, chống CS, lập đảng, lập chiến khu và còn có thì giờ để viết những tác phẩm tư tưởng kỳ diệu để đời.

NXP

Jan 30, 2010

[\[1\]](#) *mer·can·til·ism* (mûr'kən-tē-liz'əm, -tĩ-) **1.** The theory and system of political economy prevailing in Europe after the decline of feudalism, based on national policies of accumulating bullion, establishing colonies and a merchant marine, and developing industry and mining to attain a favorable

balance of trade. **2.** The practice, methods, or spirit of merchants; commercialism.

[2] *Industrial Capitalism* is characterized by the increasing use of machinery to maintain an economic balance through its production processes. To find more information click here:

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/286919/industrial-capitalism>

[3] Full Definition of *FINANCE CAPITALISM*: a stage of capitalism in which economic and political domination is exercised by financial institutions or financiers rather than by industrial capitalists.